

Čj. S 34/00- 1140/00-210

V Brně dne 17. července 2000

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže jako orgán příslušný podle ustanovení § 11 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb., rozhodl ve správním řízení S 34/00 zahájeném z vlastního podnětu dne 19.5.2000 podle ustanovení § 18 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), a ustanovení § 12 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, v platném znění, ve věci možného porušení § 9 odst. 3 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, v platném znění, účastníkem řízení, společností **Pražská energetika, a.s. se sídlem Na Hroudě 4, Praha 10, IČO: 60193913**, zastoupenou Mgr. Janou Němcovou, r.č. 696209/0223, zaměstnankyní společnosti, na základě pověření ze dne 7.12.1999,

t a k t o :

Správní řízení se z a s t a v u j e.

O d ů v o d n ě n í :

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „úřad“) zahájil dne 19.5. 2000 z vlastního podnětu správní řízení ve věci určení, zda účastník řízení – společnost Pražská energetika, a.s., se sídlem Na Hroudě 4, Praha 10, IČO: 60193913 (dále jen “PRE“ nebo „dodavatel“) zneužila svého monopolního postavení ve smyslu § 9 odst. 3 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb. (dále jen „zákon“ nebo „zákon o ochraně hospodářské soutěže“) neoprávněným vynucováním úhrady částky 69.694,50 Kč pod pohrůžkou přerušování dodávky elektrické

energie odběrateli Františku Kubíčkov, bytem V Prutinách 38, Praha 10 (dále jen „odběratel“).

Správní řízení bylo zahájeno v souvislosti s podnětem čj. P 186/00, který byl doručen úřadu dne 9.5.2000. (č.1.1-19 sp. P 186/00). V tomto podnětu právní zástupce odběratele, JUDr. Aleš Gotmanov, advokát, ev. č. 4417, se sídlem Žirovnická 3124/1, Praha 10, mj. poukazoval na to, že odběratel náhodně zjistil při výměně vadného jističe dne 9.12.1999, že měřicí zařízení č. 5829987 (dále jen elektroměr) není v pořádku a tuto skutečnost neprodleně, tj. bezprostředně následujícího dne, ohlásil PRE. Elektroměr byl osazen na opěrném zděném sloupku oplocení, nebyl nijak zabezpečen a byl přístupný komukoliv. Dne 14.12.1999 osadila PRE nové měřicí zařízení č. S0015171 (dále jen „nový elektroměr“) a následně dne 17.1.2000 byla uzavřena i nová smlouva. (Dodávky do 13.12.1999 se uskutečňovaly na základě přihlášky k odběru elektřiny z 5.8.1993 ev. č. 27924). Dne 5.1.2000 byl odběratel telefonicky informován pracovníkem PRE, p. Hořejším, že ze strany odběratele se jedná o neoprávněný odběr. Dne 6.1.2000 se uskutečnilo ústní jednání mezi odběratelem a PRE. Odběratel popřel, že by nějak zasahoval do elektroměru nebo dal jinému pokyn k takovému zásahu. Dopisem z 13.1.2000 vyzvala PRE odběratele k úhradě částky 69.694,50 Kč ve lhůtě do 28.1.2000 s tím, že pokud částka nebude uhrazena, přeruší PRE dodávky elektřiny odběrateli. K této výzvě učinil odběratel písemně výhrady podáním z 20.1.2000 a zejména doplňkem tohoto podání z 21.1.2000. Výzvou z 10.4.2000 č.j. 401100/530/99 byl odběratel opětovně vyzván k úhradě výše uvedené částky ve lhůtě 25.4.2000 s tím, že po jejím marném uplynutí bude přerušena dodávka elektřiny a věc bude předána právnímu útvaru PRE k dalšímu řízení. Dne 17.2.2000 podal odběratel návrh na zahájení řízení o vydání předběžného opatření u Obvodního soudu pro Prahu 10 spočívající v uložení povinnosti PRE zdržet se přerušování dodávky elektřiny do odběrného místa odběratele. Věc je v současné době ve fázi odvolacího řízení u Městského soudu v Praze. V mezidobí obdržel odběratel fakturu č. 0006719396, obsahující vyúčtování odběru elektřiny za období od 7.12.1999 do 6.4.2000 a znějící na částku 64.850,20 Kč. Proti této fakturované částce podal odběratel písemné námitky dne 23.4.2000, neboť požadovaná výše úhrady neodpovídala množství dodané elektřiny za toto období, kdy již bylo měřeno novým elektroměrem.

Odběratel spatřuje zneužití monopolního postavení PRE v tom, že nesprávně postupovala při určení výše škody, aniž by vzala ohled na odůvodněné námitky odběratele v tomto směru, když v žádné ze svých odpovědí na ně nereagovala a nevypořádala se s nimi, a zvolila přitom pro určení výše škody způsob nejvíce výhodný pro sebe, který ani odběrateli řádně nezdůvodnila. PRE si vynucuje splnění sporné pohledávky přerušením dodávky elektřiny, neboť si je vědoma, že odběratel nemá jinou možnost obstarat si elektřinu a z odběratelových podání je jí známo, že přerušování dodávky elektřiny jako jediného zdroje energie by znamenalo pro odběratele značnou újmu, když veškerá technická zařízení v domě jsou poháněna elektřinou. Odběratel rovněž navrhl, aby úřad rozhodl o předběžném opatření podle § 12 odst. 7 zákona spočívající v uložení povinnosti dodavateli zdržet se přerušování dodávky elektřiny do odběrného místa odběratele.

Dopisem ze dne 17.5.2000 zn. S 34/00-786/00-210 (č.l. 1-2) se úřad obrátil na PRE a s odvoláním na ustanovení § 11 odst. 1 písm. i) zákona si vyžádal podrobné zdůvodnění postupu PRE včetně doložení veškerých souvisejících podkladů.

Dopisem ze dne 17.5.2000 zn. S 34/00-788/00-210 (č.l. 4) se úřad obrátil rovněž na Státní energetickou inspekci – územní inspektorát Praha s žádostí o sdělení, zda postupem PRE nedošlo k porušení zákona č. 222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a výkonu státní

správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci, případně souvisejících předpisů.

PRE dopisem ze dne 25.5.2000 zn.5313/JN-stěž.2/2000 (č.l. 8-37) poskytla úřadu následující informace a listinné důkazy:

Pan František Kubíček dne 10.4.1989 uzavřel s účastníkem řízení smlouvu podpisem přihlášky k odběru elektřiny pro odběrné místo V Prutinách 38, Praha 10, ve které mimo jiné stvrdil převzetí měřícího zařízení (elektroměr č. 4895961, vyr.č. 95961, typ 414), správnost uvedených stavů číselníků elektroměru, zaplombování přístrojů a to, že vzal na vědomí poučení z druhé strany přihlášky. Dne 9.8.1993 uzavřel pan František Kubíček novou smlouvu – přihlášku k odběru elektřiny ve stejném znění pro stejné odběrné místo tak, jak je uvedeno shora, ale elektroměr sloužil k měření spotřeby elektrické energie domácnosti s elektrickým přímotopným vytápěním. V tomto roce mu byla změněna sazba za odebíranou elektřinu na základě zvýšení příkonu elektrických spotřebičů v jeho domácnosti. Jako důkaz předložila PRE 2 kopie přihlášky k odběru elektrické energie (č.l. 11-13).

Dne 7.12.1999 zaměstnanec společnosti ODEM, a.s., která provádí mimo jiné odečty stavů elektroměrů – měřících zařízení PRE, provedl odečet stavu číselníku na elektroměru č. 5829987 v odběrném místě V Prutinách 38, Praha 10 a zjistil podezření z neoprávněného odběru, který byl realizován tak, že byly poškozeny cejchovní plomby a byl poškozen kryt elektroměru. Na základě jeho „hlášenky“ provedla PRE dne 14.12.1999 výměnu předmětného elektroměru (viz technický doklad č. 585347, který podepsala manželka pana Františka Kubíčka). Téhož dne byl vystaven záznam o kontrole ze dne 14.12.1999 a proveden zápis o závadách v elektroinstalaci, která nevyhovovala platným předpisům (zásah do místa měření, deska nebyla řádně připevněna a elektroměr nebylo možné zaplombovat). Tento taktéž podepsala manželka pana Kubíčka s tím, že se odběratel zavazuje tyto závady odstranit, a to do 15.1.2000. Tímto dokladem byl odběratel upozorněn na možnost přerušení dodávky elektřiny dle zákona č. 222/1994 Sb. Zároveň byl na místě sepsán tzv. zápis o zjištění neoprávněného odběru elektřiny č. 99/530, na který se však paní Kubíčková odmítla podepsat. Z tohoto zápisu jednoznačně vyplývá, že při kontrole odběrného místa provedené na základě „hlášenky odečítače“ ze dne 7.12.1999 bylo zjištěno, že na elektroměru se stavem 02908 ve vysokém tarifu (VT) a 05250 v nízkém tarifu (NT) jsou poškozeny cejchovní plomby a celý kryt je uvolněný, plomba je porušena i na hlavním jističi. Jako důkaz předložila PRE hlášenku zaměstnance společnosti ODEM, a.s. (č.l. 15), záznam o kontrole (č.l. 16), technický doklad č. 5585347 (č.l. 14), závady v elektroinstalaci (č.l. 19) a zápis o zjištění neoprávněného odběru elektřiny (č.l. 18).

Na základě skutečností uvedených shora byl předmětný elektroměr zaslán Státnímu metrologickému středisku, Cejchovna elektroměrů Praha, a.s. k provedení kalibrace. Toto metrologické středisko vystavilo kalibrační list č. ZP 307/12/1999 (č.l. 20), ze kterého vyplývá, že elektroměr měřil v neprospěch PRE s odchylkou měření -12%. Dále byl na elektroměr vystaven znalecký posudek soudním znalcem osvědčující skutečnost, že elektroměr č. 5829987 měl porušeno zajištění měřící části proti neoprávněné manipulaci (č.l. 21-23).

Z výpočtu provedeného zaměstnanci PRE vyplynulo, že průměrná denní spotřeba elektrické energie pana Františka Kubíčka za dobu trvání 41 dnů po instalaci nového elektroměru dne 14.12.1999 do 24.1.2000 byla 113,97 kWh. Průměrná denní spotřeba elektrické energie před zjištěním neoprávněného odběru byla mnohem nižší. Např. v období

8/99 –14.12.1999, tj. 126 dnů byla spotřeba elektrické energie pouze 4,22 kWh denně (č.l. 24).

Dne 13.1.2000 bylo odběrateli dopisem sděleno vyúčtování náhrady škody za neoprávněný odběr v celkové výši 69.694,50 Kč. K této výši náhrady škody za neoprávněný odběr elektřiny PRE dospěla výpočtem podle § 7 vyhlášky MPO č.169/1995 Sb., kdy doba trvání neoprávněného odběru je počítána od následujícího dne po provedení řádného odečtu do doby trvání neoprávněného odběru, tj. do doby výměny elektroměru. Odběrateli byla poskytnuta lhůta na úhradu do 28.1.2000 s upozorněním, že po marném uplynutí této lhůty bude přerušena dodávka elektřiny na všech odběrných místech v souladu s dohodnutými podmínkami sjednanými ve smlouvě o dodávce elektřiny a s platnými obchodními podmínkami (č.l. 25).

Dopisem ze dne 10.4.2000 byl odběratel vyzván k úhradě náhrady škody za neoprávněný odběr s poskytnutím další lhůty k úhradě do 25.4.2000. Zároveň byl odběratel upozorněn na možnost přerušování dodávky elektrické energie (č.l. 26).

Dne 6.1.2000 se pan František Kubíček vyjádřil ke zjištěnému neoprávněnému odběru tak, že s elektroměrem nemanipuloval a ani nikomu jinému takový příkaz nedal. Plnou mocí ze dne 7.1.2000 pověřil JUDr. Aleše Gotmanova k jednání v této věci .

Dne 6.4.2000 obdržela PRE usnesení Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 28.3.2000 s č.j. 19 Nc 2255/2000 (č.l. 31-32), kterým zamítl panu Kubíčkově návrh o zdržení se přerušování dodávky elektřiny do odběrného zařízení navrhovatele s návrhem na vydání předběžného opatření. V odůvodnění tohoto usnesení soud konstatuje, že PRE má právo podle § 9 odst. 4 písm. f) zákona č. 222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci, v platném znění, omezit či přerušit dodávku energie při neoprávněném odběru, který je blíže specifikován v ust. § 22 odst. 1 písm. b), c), d) citovaného zákona, tedy odběr z té části zařízení, kterou prochází neměřená elektřina, odběr měřicím zařízením, které v důsledku zásahu odběratele odběr buď nezaznamenává, nebo zaznamenává odběr menší než skutečný, odběr měřicím zařízením, na kterém bylo porušeno zajištění proti neoprávněné manipulaci. Odpovědnost odběratele je přitom v tomto případě objektivní. Dodavatel nezjišťuje a zákon mu to ani neukládá, aby prokazoval, kdo tento zásah provedl. Odběratel má podle ust. § 15 odst. 9 cit. zákona udržovat odběrné elektrické zařízení ve stavu, který odpovídá technickým normám a právním předpisům na úseku bezpečnosti práce, a poskytovat technické údaje o něm dodavateli. Uzavřením smlouvy o dodávce elektřiny odběratel přejímá práva, ale i povinnosti z ní plynoucí.

Dne 17.4.2000 se pan František Kubíček proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 28.3.2000 odvolal (č.l. 33-37).

Dne 12.6.2000 obdržel úřad stanovisko Státní energetické inspekce – územní inspektorát Praha, ze kterého vyplývá, že porušení ustanovení zákona č. 222/1994 Sb. ze strany dodavatele el. energie nebylo šetřením zjištěno (č.l. 40-42).

Přílohou stanoviska Státní energetické inspekce – územní inspektorát Praha byl i dopis ústředního ředitele ústředního inspektorátu Státní energetické inspekce, ing. Miloše Štěpa, ze dne 7.3.2000, kterým seznamuje právního zástupce pana Františka Kubíčka, JUDr. Aleše Gotmanova, s výsledky šetření postupu PRE, a.s. , ze kterého mj. vyplývá, že výpočet náhrady škody byl odběrateli vysvětlen dopisem PRE, a.s. ze dne 3.2.2000 zn.

4011/530/99/10/2000. Uvedená informace dodavatele je plně v souladu s vyhláškou č. 169/1995 Sb. včetně stanovení doby neoprávněného odběru (č.l. 43-44).

Dne 15.6.2000 provedl úřad výslech svědka pana Františka Kubíčka, ze kterého mj. vyplynulo, že v období mezi 28.3.2000, kdy Obvodní soud pro Prahu 10 zamítl jeho návrh na vydání předběžného opatření, kterým by byla PRE uložena povinnost zdržet se přerušení dodávky elektřiny a 7.5.2000, kdy pan František Kubíček prostřednictvím svého právního zástupce žádal úřad o vydání předběžného opatření podle § 12 odst.7 zákona ve stejné věci nenastaly žádné nové skutečnosti. K prudkému nárůstu průměrné denní spotřeby po instalaci nového elektroměru dne 14.12.1999 pan František Kubíček uvedl, že dům byl trvale obydlen od začátku prosince 1999, před tím dům cca 10 let rekonstruoval (č.l. 46-50).

Právní zástupce pana Františka Kubíčka ve svém podání ze dne 7.5.2000 poukazoval rovněž na skutečnost, že dodavatel se pod pohrůžkou přerušení dodávky elektřiny domáhá náhrady škody za neoprávněný odběr, který vznikl v době právního vztahu založeného smlouvou z roku 1993. Tato smlouva byla nahrazena novou smlouvou na základě žádosti ze dne 5.1.2000. Došlo tak k privativní novaci a dodavateli vznikla povinnost plnění z tohoto nového závazku a nemůže jednostranně plnění odmítnout s poukazem na uplatňování nároků ze závazku zaniklého.

Úřad se proto dopisem ze dne 22.6.2000 obrátil na odbor elektroenergetiky a teplárenství Ministerstva průmyslu a obchodu s žádostí o stanovisko, zda byl postup PRE v tomto případě v souladu se zákonem č. 222/1994 Sb., to znamená, zda dodavatel může přerušit dodávku elektřiny v případě, že není uhrazena splatná pohledávka, která vznikla na tomtéž odběrném místě, u stejného odběratele, ale na základě předchozího smluvního vztahu.

Ze stanoviska ředitelky odboru elektroenergetiky a teplárenství Ministerstva průmyslu a obchodu, Ing. Jany Novotné, ze dne 4. července 2000 vyplývá, že jediným důvodem pro změnu smluvních vztahů ze dne 27. ledna 2000 bylo odstranění závad v elektroinstalaci odběratelem a smlouva plynule navazuje na smluvní vztah ze dne 9. srpna 1993. Žádným smluvním vztahem nedošlo ke zrušení povinnosti odběratele uhradit náhradu škody vzniklé dodavateli neoprávněným odběrem. Ve stanovisku se dále uvádí, že souvislost s využíváním monopolního postavení dodavatele elektřiny při vymáhání škody vzniklé zcizováním elektřiny není na místě. Je třeba si uvědomit, že v plně liberalizovaném trhu s elektrickou energií si odběratel může zvolit svého dodavatele elektřiny, na druhou stranu však neexistuje zásobovací povinnost, takže zjištění snahy odběratele o zcizování elektřiny bude pro jakéhokoliv dodavatele dostatečným důvodem pro ukončení dodávek (č.l. 58-59).

Dle § 9 odst. 3 zákona nesmí být monopolní nebo dominantní postavení soutěžitelem zneužíváno na újmu jiných soutěžitelů nebo spotřebitelů, ani na úkor veřejného zájmu. Dle § 9 odst. 1 má soutěžitel na relevantním trhu monopolní postavení, když není vystaven soutěži vůbec, a dominantní postavení v případě, že není vystaven soutěži podstatně.

Z výše uvedeného vyplývá, že aplikace § 9 odst. 3 zákona je možná pouze tehdy, pokud se soutěžitel nalézá v monopolním či dominantním postavení na relevantním trhu. I když pojem **relevantní trh** není v zákoně definován, obecně lze říci, že za relevantní trh se pokládá místo, kde dochází ke střetu nabídky a poptávky v reálném čase. Věcně relevantní trh obvykle zahrnuje veškeré výrobky či služby, které spotřebitelé ohledně jejich vlastností, ceny a jejich předpokládaného účelu použití pokládají za zaměnitelné nebo zastupitelné. Po stránce geografické se relevantním trhem rozumí oblast, ve které zúčastnění podnikatelé nabízejí

relevantní produkty nebo služby, ohledně kterých jsou soutěžní podmínky dostatečně homogenní, a která se odlišuje od sousedních oblastí znatelně jinými soutěžními podmínkami. Relevantní trh se z hlediska času zkoumá pouze v případě, když v konkrétním okamžiku nebo období jsou soutěžní podmínky výrazně jiné než v obdobích ostatních.

Na základě uvedených zásad úřad vymezil relevantní trh po stránce věcné jako trh dodávek elektrické energie konečnému odběrateli. Elektřina jako energetické médium je z velké části nenahraditelná (např. pohon elektrických spotřebičů). Pokud je v některých případech nahraditelná jinými energetickými médii (plyn, přehřátá sytá pára), pak je tak za cenu překonání značných investičních a časových bariér.

Po stránce geografické považuje úřad za relevantní trh území hl. města Prahy a města Roztoky u Prahy. V daném případě se totiž jedná o podnikání v typickém síťovém odvětví a relevantní trhem je území, kam vedou sítě účastníka řízení. Pokud jde o vymezení relevantního trhu po stránce časové, jedná se o trh dlouhodobého až trvalého charakteru.

Na základě výše uvedeného vymezení trhu a poznatků úřadu získaných při jeho činnosti posoudil správní orgán postavení PRE v daném časovém období a za daných podmínek vůči odběratelům na území města Prahy a Roztoky u Prahy jako monopolní.

V dalším kroku úřad zkoumal, zda výše popsané jednání účastníka řízení představuje porušení § 9 odst. 3 zákona, tj. zda zneužil svého monopolního postavení na újmu soutěžitelů nebo spotřebitelů či na úkor veřejného zájmu.

Jak vyplynulo z podkladů získaných v průběhu správního řízení, zejména ze stanoviska Státní energetické inspekce – územní inspektorát Praha ze dne 6.6.2000, které úřad obdržel dne 12.6.2000, dopisu ing. Miloše Štěpa – ředitele ústředního inspektorátu Státní energetické inspekce JUDr. Aleši Gotmanovi ze dne 7.3.2000 a z dopisu ing. Jany Novotné, ředitelky odboru elektroenergetiky a teplárenství Ministerstva průmyslu a obchodu úřadu ze dne 4. července 2000, byl postup PRE v tomto konkrétním případě zcela v souladu se zákonem č.222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci. Postupoval-li držitel autorizace v tomto případě v souladu se zákonem č. 222/1994 Sb., nelze tento jeho postup klasifikovat jako zneužití dominantního postavení ve smyslu ustanovení § 9 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, v platném znění. Zákon č. 222/1994 Sb. předepisuje podnikatelům v energetických odvětvích jako „přirozeným“ monopolistům způsob určitého chování, § 9 zákona o ochraně hospodářské soutěže oproti tomu určité způsoby chování zakazuje. Pokud se podnikatelé v energetických odvětvích chovají v souladu se zákonem č. 222/1994 Sb., nelze jejich chování považovat (až na zcela výjimečné případy) za porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže.

Vzhledem ke všem zjištěným skutečnostem proto úřad správní řízení ve smyslu ustanovení § 30 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád) zastavil.

Dne 11. července 2000 úřad vyzval účastníka správního řízení k seznámení s výsledky šetření. Účastník řízení se vzhledem k zevrubné znalosti spisu vzdal práva na seznámení s výsledky šetření, nevznesl žádné připomínky a nenavrhl doplnění dokazování.

Poučení o opravném prostředku:

Proti tomuto rozhodnutí je možno ve lhůtě 15 dnů ode dne jeho doručení podat podle § 61 zákona č. 71/1967 Sb., v platném znění, rozklad k předsedovi Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže prostřednictvím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže - I. výkonného odboru, Joštova 8, Brno. Včas podaný rozklad má odkladný účinek.

JUDr. Luděk Svoboda
pověřený řízením I. výkonného odboru

Rozhodnutí obdrží:

Pražská energetika, a.s., se sídlem Na Hroudě 4, Praha 10 zastoupená Mgr. Janou Němcovou,
zaměstnankyní společnosti